

معرفی مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران به منظور ایجاد یک نظام ملی آماری و با هدف تهیه آمارهای رسمی جامع و صحیح در زمینه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی برای رفع نیازهای برنامه‌ریزی، علمی و پژوهشی کشور تأسیس شده است. به دلیل نیاز روزافزون دستگاه‌های برنامه‌ریزی کشور به آمار و ضرورت همکاری بسیار نزدیک سازمان اصلی تولیدکننده آمار رسمی با دستگاه برنامه‌ریزی، اداره آمار عمومی که وابسته به وزارت کشور بود در سال ۱۳۴۴ با نام **مرکز آمار ایران** به زیر مجموعه‌های سازمان برنامه و بودجه پیوست.

مروری بر قانون مرکز آمار ایران

قانون مرکز آمار ایران که در سال ۱۳۴۴ همزمان با تأسیس آن تصویب شده بود در سال ۱۳۵۳ مورد بازنگری قرار گرفت و در قالب ۱۶ ماده و یک تبصره به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسید. از جمله مهم‌ترین وظایفی که در بازنگری سال ۱۳۵۵ به مرکز آمار ایران محول گردید «تهیه محاسبات ملی و شاخص‌های قیمت» بود. این قانون در سه بخش «کلیات»، «وظایف و اختیارات» و «شورای عالی آمار و وظایف آن» تدوین شده است. تعاریف و مفاهیم مندرج در بخش کلیات، برخی مواد بخش وظایف و اختیارات و همچنین ماده ۱۱ این قانون که به وظایف شورای عالی آمار می‌پردازد به شرح زیر است:

ماده ۱- تعاریف و اصطلاحات مندرج در این قانون به قرار زیر است:

- **سرشماری:** منظور آمارگیری‌هایی است که تمامی افراد و واحدهای جامعه مورد مطالعه را در برگیرد و در موارد مشخص به منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی مانند نفوس، مسکن، کشاورزی، صنعت، ساختمان، بازرگانی، فرهنگی و سایر فعالیت‌ها صورت می‌گیرد. در صورتی که سرشماری در سراسر کشور به عمل آید سرشماری عمومی نامیده می‌شود.
- **آمارگیری نمونه‌ای:** منظور جمع‌آوری اطلاعات آماری از تعدادی از افراد یا واحدهای جامعه براساس روش‌های علمی آماری است که نتایج آن قابل تعمیم باشد.
- **آمارگیری جاری:** منظور آمارگیری‌هایی است که از روی مدارک، گزارش‌ها و فرم‌های مربوط به فعالیت‌های جاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت انجام می‌شود.
- **محاسبات ملی:** منظور بیان آماری کلیه فعالیت‌های اقتصادی کشور طی یک دوره زمانی می‌باشد.
- **شاخص قیمت:** منظور کمیتی است که تغییرات متوسط قیمت کالاها و خدمات را نسبت به یک زمان معین نشان دهد.
- **قالب آماری:** منظور فهرستی از مشخصات کلی افراد یا واحدهای جامعه مورد آمارگیری است که بخصوص در آمارگیری‌های نمونه‌ای از آن استفاده می‌شود.
- **خدمات آماری:** منظور انجام تمام یا قسمتی از خدماتی است که در زمینه تهیه و اجرای طرح‌های آماری و استخراج نتایج و چاپ و انتشار آنها به عمل می‌آید.

ماده ۳- وظایف و اختیارات مرکز آمار ایران به شرح زیر است:

- انجام سرشماری‌های عمومی و آمارگیری‌های نمونه‌ای در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی؛
- تهیه آمارهای لازم به منظور تأمین نیازمندی‌های برنامه‌ریزی و هدف‌های برنامه‌های عمرانی کشور؛
- تهیه و بهنگام نگاهداشتن (آماده داشتن آخرین آمار) قالب‌های آماری؛
- استخراج، بررسی، چاپ و انتشار نتایج حاصل از سرشماری‌ها و آمارگیری‌ها؛
- تهیه محاسبات ملی و شاخص قیمت‌ها؛
- تهیه تعاریف و تعیین مفاهیم و معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری؛
- گردآوری آمارهای مورد نیاز از بخش عمومی و بخش خصوصی؛
- تهیه و انتشار سالنامه آماری کشور؛
- تمرکز اسناد و مدارک و اطلاعات آماری؛
- راهنمایی‌های فنی به واحدهای آماری وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی همچنین مؤسسات بخش خصوصی در حد امکان و
- انجام خدمات آماری برای بخش عمومی و بخش خصوصی در ازای دریافت هزینه‌های مربوط.

ماده ۷- هر شخص ساکن ایران همچنین اتباع ایرانی مقیم خارج از کشور مکلفند به پرسش‌های مربوط به کلیه سرشماری‌ها و آمارگیری‌ها که توسط مرکز آمار ایران انجام می‌شود پاسخ صحیح دهند. آمار و اطلاعاتی که ضمن آمارگیری‌های مختلف از افراد و مؤسسات جمع‌آوری می‌شود محرمانه خواهد بود و جز در تهیه آمارهای کلی و عمومی نباید مورد استفاده قرارگیرد. استفاده و مطالبه و استناد به اطلاعات جمع‌آوری شده از افراد و مؤسسات به‌هیچ‌وجه در مراجع قضائی و اداری و مالیاتی و نظایر آن مجاز نخواهد بود.

ماده ۸ - وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی موظفند در انجام آمارگیری‌ها از تعاریف، مفاهیم، روش‌ها، معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری مرکز آمار ایران تبعیت نمایند.

ماده ۱۱- شورای عالی آمار وظایف زیر را عهده‌دار خواهد بود:

- تعیین سیاست کلی برنامه‌های آماری کشور و نحوه توزیع فعالیت‌های آماری بین سازمان‌های مسئول؛
- تعیین اولویت‌های آماری کشور؛
- تعیین سیاست جامع در زمینه هماهنگی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در مورد استفاده از ماشین‌های حسابگر؛
- اظهار نظر در مورد تأمین اعتبار اجرای طرح‌ها و فعالیت‌های آماری وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی که از محل اعتبارات عمرانی کشور هزینه آن پرداخت می‌شود؛
- اظهار نظر نسبت به آیین‌نامه‌ها و لوایحی که در زمینه آمار تهیه می‌شود و
- اتخاذ تصمیم درباره مسائلی که دستگاه‌های اجرائی در زمینه اجرای آمارگیری‌ها با آن مواجه می‌شوند و در شورا مطرح می‌نمایند.

عناصر استراتژیک مرکز آمار ایران

مرکز آمار ایران به عنوان نهاد حاکمیتی و مرجع رسمی اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور، مأموریت تأمین آمار و اطلاعات مورد نیاز نظام برنامه‌ریزی کشور را برعهده دارد. بدین منظور لازم است برنامه استراتژیک مرکز، با سند چشم‌انداز ۲۰ ساله نظام جمهوری اسلامی ایران، برنامه ملی آمار و برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگ باشد و به‌طور منسجم تدوین شود. بر این اساس پس از تهیه و تدوین چشم‌انداز و مأموریت با عنوان بخشی از عناصر برنامه‌ریزی استراتژیک مرکز، اهداف عملیاتی سالانه در چارچوب اهداف بلند مدت تعیین شده است.

چشم‌انداز مرکز آمار ایران در افق ۱۴۰۴

"ما یگانه مرجع نظام آماری ایران، مورد اعتماد عموم مردم و متخصصان، و سرآمد در آسیا هستیم".

مأموریت مرکز آمار ایران

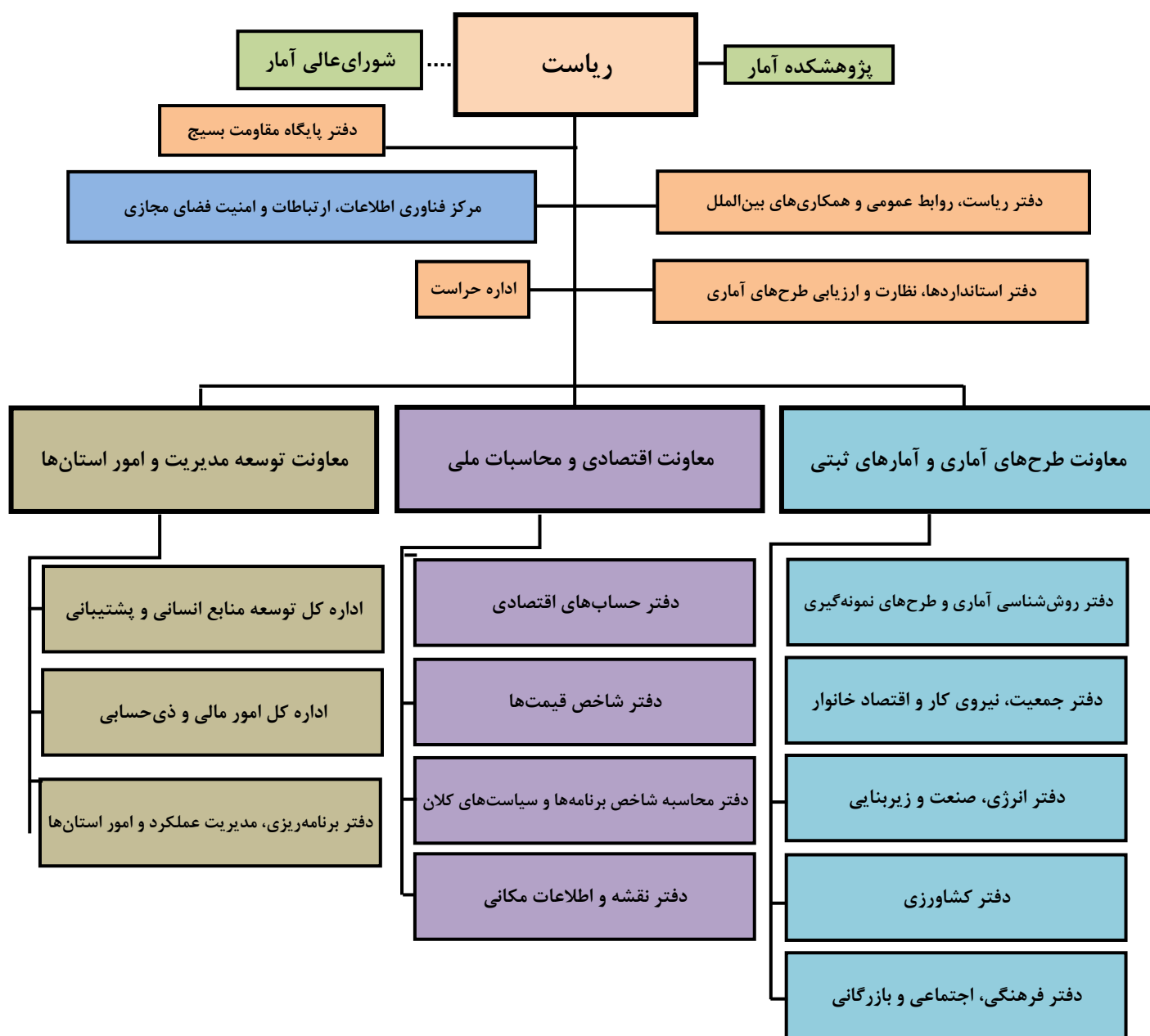
"مأموریت ما، مدیریت تهیه و انتشار آمارهای رسمی کشور و استقرار نظام آمارهای ثبتي مبنا با رعایت اصول بنیادین آمارهای رسمی است".

ساختار کلان سازمانی مرکز آمار ایران

در اجرای ماده ۳۱ قانون مدیریت خدمات کشوری، ساختار کلان سازمانی بازنگری شد و نمودار پیشنهادی ذیل توسط امور ساختارهای سازمان اداری و استخدامی کشور مورد تأیید قرار گرفت.

طراحی تشکیلات تفصیلی مطابق با برنامه، در سال ۱۴۰۲ انجام می‌گیرد. همچنین پیشنهاد تغییر سطح سازمانی مرکز به سازمان ملی آمار مورد تأیید شورای راهبری توسعه مدیریت مرکز قرار گرفته است و این پیشنهاد برای سایر اقدامات قانونی به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال گردید که در دست بررسی آن سازمان و سازمان اداری و استخدامی کشور می‌باشد.

شایان ذکر است به استناد ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی دبیرخانه شورای عالی آمار، وظیفه دبیرخانه شورای عالی آمار را مرکز آمار ایران عهده‌دار می‌باشد و رئیس مرکز آمار ایران، دبیر شورای عالی آمار است.

شکل ۱- نمودار سازمانی مرکز آمار ایران

همکاران استانی

معاونت‌های آمار و اطلاعات، زیرمجموعه ساختار تشکیلاتی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها به عنوان بازوان اجرایی مرکز آمار ایران، مسئولیت هدایت و مدیریت انجام تکالیف آماری محوله مرکز آمار ایران توسط رده‌های اجرایی استانی را برعهده داشته و در چارچوب سیاست‌ها، بخشنامه‌ها، اعتبارات و دستورالعمل‌های ابلاغی از مرکز آمار ایران، تمهیدات لازم برای انجام مطلوب تکالیف آماری در استان‌ها را فراهم می‌نمایند. هدایت، آموزش، نظارت، استخراج و اطلاع‌رسانی نتایج آمارگیری‌ها، سرشماری‌ها و فعالیت‌های

آماري، پشتيباني و حمايت از سازمان مديريت و برنامه ريزي استان ها از جمله وظيفي است كه مديران و كارشناسان اين مركز به عنوان طراحان و بهره برداران اوليه فعاليت هاي آماري و هسته مركزي نظام ملي آمار ايران، بر عهده دارند.

مركز آمار ايران اعتبارات مربوط به طرح هاي آماري را در ابتدای سال، به سازمان مديريت و برنامه ريزي استان ها اعلام و با توجه به برنامه زمانبندی اجرای طرح هاي آماري در طی سال ابلاغ هاي مربوط را انجام می دهد.

نیروی انسانی

تعداد ۳۲۲ نفر در این مركز شاغل می باشند. ویژگی آنان بر حسب نوع استخدام و مدرک تحصیلی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱- نیروی انسانی شاغل مركز آمار ايران به تفكيك نوع استخدام و مدرک تحصیلی

جمع	ديپلم و کمتر از آن	فوق ديپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	مدرک تحصیلی نوع استخدام
۱۹۰	۱۸	۲	۴۵	۱۲۱	۴	رسمی
۴۱	۰	۰	۴	۳۶	۱	رسمی آزمایشی
۳۰	۲	۱	۲	۲۳	۲	پیمانی
۶۱	۱۴	۱۲	۲۳	۱۲	۰	قرارداد انجام کار مشخص
۳۲۲	۳۴	۱۵	۷۴	۱۹۲	۷	جمع

اعتبارات

مجموع اعتبارات هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای ابلاغی مركز در سال ۱۴۰۱، رقمی معادل ۲,۰۶۰,۶۵۷ میلیون ریال بوده كه ۱,۸۱۴,۹۶۶ میلیون ریال آن مربوط به اعتبارات هزینه ای و ۶۸,۸۰۴ میلیون ریال دیگر مربوط به اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای بوده است. اعتبارات هزینه ای مربوط به ساماندهی آمارهای ثبتی دستگاه های اجرایی ۱۷۶,۸۸۷ میلیون ریال بوده است.

اعتبارات هزینه ای

مجموع اعتبارات هزینه ای مركز شامل دو قلم اساسی حقوق و مزایای مستمر و سایر هزینه ها می باشد. مجموع اعتبارات هزینه ای مركز (به استثنای اعتبارات هزینه ای مربوط به ساماندهی آمارهای ثبتی) با رشدی معادل ۱۲,۴ درصد از ۱,۶۱۵,۰۲۹ میلیون ریال در سال ۱۴۰۰ به ۱,۸۱۴,۹۸۲ میلیون ریال در سال ۱۴۰۱ افزایش یافته است. میزان تخصیص اعتبارات هزینه ای در سال ۱۴۰۱ حدود ۱۰۱,۲ درصد بوده كه نسبت به سال ۱۴۰۰ حدود ۵,۲ درصد افزایش داشته است و اعتبارات هزینه ای مربوط به ساماندهی آمارهای ثبتی دستگاه های اجرایی ۹۷,۲ درصد تخصیص داده شد.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

مجموع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای مرکز برای سال ۱۴۰۱ افزایشی معادل ۱۶,۶ درصد از مبلغ ۶۹,۴۸۸ میلیون ریال به ۶۸,۸۰۴ میلیون ریال داشته است. این اعتبارات در قالب طرح تملک دارایی سرمایه‌ای مربوط به "طرح تأمین تجهیزات و تعمیرات اساسی ساختمان‌ها" و "طرح تأمین سخت‌افزار و نرم‌افزار نظام آماری کشور" مبادله می‌گردد که ۹۹,۷ درصد اعتبارات تخصیص یافته است.

اعتبار ردیف متفرقه اجرای پروژه‌های پیش‌نیاز سرشماری عمومی نفوس و مسکن ثبتی‌مبنا

مجموع اعتبارات هزینه‌ای از این محل مبلغ ۲۳۰,۸۵۰ میلیون ریال ابلاغ شده است که ۷۸ درصد تخصیص داده شده است و مجموع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای از این محل مبلغ ۶۸,۴۰۰ میلیون ریال ابلاغ شده است که ۱۰۰ درصد تخصیص داده شده است.